

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2023-04-17 Nr. NV-899

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-465(2) TAIS-23-2358(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 270 IR 277¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Aplinkos ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje (A dalyje) ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymo projekto rengimą paskatino siekis panaikinti nusikalstamų veikų aplinkai patrauklumą organizuotoms nusikalstamoms grupėms ir (ar) kitiems asmenims, sudaryti aiškesnes teisinės prielaidas nubausti asmenis, kaltus už padarytus pažeidimus aplinkai, ir prevenciškai užkardyti nusikalstamų veikų aplinkai darymą.

Europos Komisija, įvertinusi Direktyvą Nr. 2008/99/EB dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę, nustatė, kad Europos Sąjungoje sėkmingai išaiškintų nusikalstamų veikų aplinkai skaičius per 10 metų buvo nedidelis, o sankcijos – per mažos, kad būtų atgrasančios. EK nurodo, kad nusikalstamos veikos aplinkai yra pelningos (pvz., metinės pajamos iš neteisėtos atliekų tvarkymo veiklos ES svyruoja nuo 4 iki 15 mlrd. eurų per metus), kaip ir neteisėta prekyba narkotikais, tačiau sankcijos už nusikalstamas veikas aplinkai yra daug mažesnės ir (ar) už jas rečiau patraukiama baudžiamojon atsakomybėn, kas lemia šios veiklos patrauklumą organizuotoms nusikalstamoms grupėms. Atsižvelgusi į tai, EK 2021 m. gruodžio 15 d. pateikė pasiūlymą atnaujinti Nusikaltimų aplinkai direktyvos nuostatas. Siūloma aiškiau apibrėžti neaiškias direktyvos sąvokas (pvz., sąvoką „*didelė žala*“), konkrečiomis nuostatomis siekiama užtikrinti veiksmingų, atgrasančių ir proporcingų sankcijų už nusikaltimus aplinkai rūšis ir dydžius, gerinti nacionalinių užkardymo grandinių veikimo veiksmingumą siekiant skatinti atskleidimą, tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą ir baudimą.

Turimi duomenys leidžia daryti išvadą, kad Lietuvoje taip pat kyla problemų dėl baudžiamosios atsakomybės pritaikymo asmenims, padariusiems nusikalstamas veikas aplinkai, baudžiamoją persekiojimą, didelės žalos aplinkai nustatymo, baudžiamosios atsakomybės atribojimo nuo kitų teisinės atsakomybės rūšių ir kt. Remiantis Informatikos ir ryšių departamento administruojamo *Nusikalstamų veikų žinybinio registro* duomenimis, 2018-2022 metų laikotarpiu vidutiniškai tik 3 ikiteisminiai tyrimai per kalendorinius metus dėl LR baudžiamoją kodekso (toliau – BK) 270 str. pažeidimų baigėsi kaltinamojo akto surašymu ir perdavimu teismui. Tuo pačiu laikotarpiu vidutiniškai 11 ikiteisminių tyrimų per kalendorinius metus dėl BK 270 str. pažeidimo buvo nutraukti dėl LR baudžiamoją proceso kodekso 3 str. pagrindų (pvz., nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamoją nusižengimo požymių). Pažymėtina, kad nedidelis ikiteisminių tyrimų, kurie baigėsi kaltinamojo akto surašymu ir perdavimu teismui, skaičius rodo ne tai, kad nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų aplinkai Lietuvoje atliekama labai mažai, o tai, kad kalti asmenys dėl atliktų nusikalstamų veikų aplinkai baudžiamosios atsakomybės išvengia (pvz., vadovaujantis Baudžiamoją proceso kodekso 3 str., 3¹ str. ar 212 str. pagrindais). AM duomenimis, faktiškai nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų aplinkai atliekama žymiai daugiau. Dėl to manytina, kad BK 270 str. nuostatos dėl aplinkos apsaugos arba gamtos išteklių naudojimo arba statinių, kuriuose naudojamos ar saugomos pavojingos medžiagos arba kuriuose yra potencialiai pavojingų įrenginių ar vykdoma pavojinga veikla, priežiūros ar naudojimo taisyklių pažeidimų faktiškai yra neveikiančios ar veikiančios nepakankamai, kad nusikalstamos veikos nebūtų atliekamos.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūlomos priemonės problemai spręsti yra tinkamos, kadangi priėmus įstatymo projektą būtų sudarytos aiškesnės, pakankamos teisinės prielaidos nubausti kaltus asmenis už padarytus pažeidimus aplinkai. Užtikrinant, kad pagal naują teisinį reglamentavimą baudžiamoji atsakomybė už nusikalstamas veikas aplinkai bus pritaikyta kaltiems asmenims, prevenciškai būtų galima užkardyti naujas nusikalstamas veikas. Tikėtina, kad po įstatymo priėmimo laikinai gali padaugėti teismui pateiktų kaltinamųjų aktų, nubaustų

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

asmenų už nusikalstamas veikas aplinkai, tačiau ilgainiui, priimtas įstatymas veiks prevenciškai sumažindamas tokių veikų tikimybę.

Įstatymo projektu siūloma:

- patikslinti BK 270 str. 1 d., numatant, kad tas, kas pažeidė teisės aktų nustatytas aplinkos apsaugos arba gamtos išteklių naudojimo arba statinių, kuriuose naudojamos ar saugomos pavojingos medžiagos arba kuriuose yra potencialiai pavojingų įrenginių ar vykdoma pavojinga veikla, priežiūros ar naudojimo taisyklės, jeigu tai sukėlė pavojų žmogaus gyvybei ar sveikatai arba galėjo būti padaryta *didelė žala aplinkai* [įrašant vietoj įtvirtintų nusikalstamą veiką kvalifikuojančių požymių – „didelės žalos atskiriems aplinkos elementams ir kitų sunkių padarinių aplinkai“], baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų. To paties str. 2 d. patikslinti, numatant, kad tas, kas padarė šio str. 1 d. nurodytą veiką arba sistemingai pažeidinėjo nurodytas taisyklės, jeigu dėl to buvo padaryta *didelė žala aplinkai*, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki šešerių metų [sankcijos išlieka tos pačios].
- BK 270 str. siekiama įtvirtinti alternatyvų *didelės žalos aplinkai požymį*. *Didelė žala aplinkai* apibrėžiama keliais alternatyviais kriterijais. Visų pirma, kai nustatoma, kad atitinkamam aplinkos elementui (-ams) padarytas reikšmingas neigiamas poveikis, kaip jis apibrėžiamas Aplinkos apsaugos įstatyme. Kiti alternatyvūs kriterijai apibrėžiami konkrečiomis *ribinėmis vertėmis*, t. y., kai į aplinką neteisėtai patenka daugiau kaip 0,1 tonos nuodingųjų arba pavojingųjų cheminių medžiagų arba pavojingųjų cheminių mišinių, arba daugiau kaip 5 tonos pavojingųjų atliekų, arba daugiau kaip 10 tonų nepavojingųjų atliekų, arba bendra bet kuriam iš aplinkos elementų padarytos žalos, įvertintos pinigais, suma viršija 400 MGL.
- patikslinti BK 277¹ str., jo 1 p. atsisakant nuorodų į 0(Ex), 1(E), 2(V) kategorijas, nes aplinkos ministro 2018-09-10 įsakymu Nr. D1-814 pakeistame Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašė nurodytos rūšys nebeskirstomos į kategorijas; patikslinti nuorodas į kitus teisės aktus.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymo projektui įtraukti į teisės sistemą kitų teisės aktų priimti nereikės, tačiau ateityje gali reikėti tikslinti Administracinių nusižengimų kodekso ir Aplinkos apsaugos įstatymo nuostatas.

STEBĖSENA

Stebėsenos rodikliai nenustatyti.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymo projektas 10 darbo dienų buvo skelbiamas derinti su visuomene, suinteresuotomis institucijomis, kurios (išskyrus Teisingumo ministeriją) pastabų ar pasiūlymų nepateikė.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Įstatymo projektas suderintas su Generaline prokuratūra (atsižvelgta į pateiktas pastabas), Policijos departamentu, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Teisingumo ministerija (derinimas dėl pateiktų pastabų užbaigtas darbo tvarka) ir Vidaus reikalų ministerija.
- Pakartotinai pateiktas įstatymo projektas, kuris patikslintas (suderintas darbo tvarka) pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas (antrinėje išvadoje pastabų neturi).

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlytina patikslintą įstatymo projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime (II dalyje) ir, nesant papildomų pastabų, svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymo projektas įtrauktas į Seimo VI (pavasario) sesijos darbų programą (planuojamas svarstymo mėnuo – balandis).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas